

**Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis
Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et
Justitiæ, Sive Decisivi Discursus**

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in
quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus
respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum
luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque
omnibus in utroque Foro ...

De Fideicommissis, Primogenitvris, Et Majoratibvs

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. LCCCVIII. Perusina fideicommissi de Corradis. De substitutione
concepta sub conditione si sine filiis, cui adjiciatur altera, Et ab intestato
per copulam, An ista intelligenda sit copulativè, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74060)

dicobam, quia testator posuit in conditione univer-
sam ejus lineam, tam masculinam, quam femininam,
de qua dictus actor erat, unde propterea in
omnem eventum ex isto capite reverti dicebam
suam vocationem, ex receptissima propositione,
de qua pluries in precedentibus, quod ex Statuto
Urbis 142. non solum censetur vocati filii primi
gradus in conditione positi, sed etiam omnes de li-
nea, si ista in conditione posita sit, ut in specie linea
in conditione posita habetur per Rotam decis. 424.
per. 2. recent. & in Romana, seu Sabina. fideicommissi
22. Maji 1656. coram Duce eto inter duas decis. 98.
& in aliis sequenter.

Difficultatem vero contra Actorem mihi faciebat
existentia dictarum filiarum heredis gravati, quas
credebam prius vocatas ceteri tanquam in condi-
tione positas, & consequenter ex dicto Statuto vo-
catas, dum quando testator processit ad vocatio-
nem filiorum Margaritæ, posuit in conditione filios
simpliciter, absque aliqua restrictione sexus, quam
adjecit solum in parte dispositiva, in concursu scilicet
filiorum, & descendendum masculinum, &
donec duraret ratio agnationis veræ, qua cessante,
dum testator in descendibus ex feminis fami-
liam renovare voluit, non videtur subesse ratio, cur
data æqualitate sexus ac rationis, bona in lineam
ingressa, ab illa exire debeant, atque tranfitum fa-
cere in aliam diversam, quæque filia, vel sorores
ultimo morientis, earumque descendentes excludi
debeant per remotos, qui in substitutionibus pro-
tractis in remotum tempus de tempore facti casus
possunt esse effecti omnino extranei; Potissimè
quia testator non habuit aliquam particularem affe-
ctionem ad unam feminam magis, quam ad aliam,
sed solum respexit ad dictum finem ab ipso volitum,
ut ita in earum viris, vel filiis respectivè familia ar-
tificialiter renovaretur, atque istud videbatur magis
probabile, ac solidum fundamentum; ideoque
placuit resolutio, sed non placuit ratio, quoniam
ea posita, esset dare expirationem fideicommissi,
ac libertatem bonorum transmissibilium etiam ad
extraneos heredes quorum jure ita dictæ femine
reæ conventa in decisione considerantur, quod nimis
de directo testatoris voluntati adversari videtur.

**PERUSINA
FIDEICOMMISSI
DE CORRADIS
PRO
CORRADIS
CVM
ANTONIO BASSO**

Casus variè decisis per Rotam.

De substitutione concepta sub condi-
tione si sine filiis, cui adjiciatur altera,
Et ab intestato per copulam, An ista

intelligenda sit copulativè, vel po-
tius alternativè; Et quando quis di-
catur defunctus ab intestato, etiam-
si testamentum condiderit; Et ali-
qua de fideicommissis in casu alie-
nationis.

S Y M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **R**esolutiones cause.
- 3 **Q**uod ad faciendum deficere conditionem si ab intestato
sufficiat testamentum, licet ex eo non adeatur hæ-
reditas.
- 4 **V**bi duplex conditio adjicitur utraque purificari de-
bet.
- 5 **E**tiam si per alternativam adjecta sit, quia resolvitur
in copulam.
- 6 **R**eprobatur conclusio, de qua numer. 3. Et quod idem
sit mori ab intestato & cum testamento non adita
hæreditate.
- 7 **R**eprobantur Ruin. & Alciat.
- 8 **Q**uod non sit deferendum Consulentiis.
- 9 **D**e probatione filiationis.
- 10 **I**n casu fideicommissi ob alienationem non curatur,
quod filii superveniant.
- 11 **D**e duplici fideicommissis in casu alienationis, uno
penali & altero conditionali, & de differentiâ
inter unum & alterum.

D I S C. LXXXVIIII.

Ludovicus de Corradis, instituit hæredibus
Marco Antonio, & Fulvio ex fratre nepotibus,
eis absque filiis, & ab intestato morientibus, substituit
Corradum agnatum, ejusque filios, eadem
substitutione adjecta in casu alienationis; Cumque
obisset prius Marcus Antonius absque filiis, & ab
intestato, deinde verò obisset Fulvius condito te-
stamento, in quo hæredem scripsit, quendam Gra-
tianum extraneum, qui hæreditatem non adivit, am-
bo autem in vita quædam bona alienassent; Hinc
sequuta postmodum morte dicti Corradi, Joannes
Paulus, & Horatius ejus filii judicium instituerunt
contra possessores bonorum, ex duplici fideicom-
missis, Uno scilicet universali restitutorio aperto per
mortem, Altero verò particulari ex causa aliena-
tionis ad ipsa bona alienata; Et introducta causa in
Rota coram Verosio sub die 27. Maji 1661. contra
Actores prodiit resolutio in utroque fideicommissis,
in universali scilicet ob non purificatam utramque
conditionem mortis absque filiis, & ab intestato,
dum ultimo moriens condidit testamentum; Et in
particulari, ex eo quod Corradus substitutus donec
vixit caducitatem non declaravit, unde propterea
eam remississe censeretur; Concessa verò nova au-
dientia sub die 13. Martii 1662. recedendo à decisis,
responsum fuit pro Actoribus super purificatione,
ac pertinentia fideicommissi universalis tantum, ob
purificatam etiam dictam intestati conditionem,
non obstante testamento, dum ejus vigore hæ-
ditas adita non fuit; Bene etiam in hac secunda
decisione canonizando actorum filiationem legiti-
mam, & naturalem per reum conventum impu-
gnatam, unde propterea agnoscens idem reus soli-
da esse hujus secundæ resolutionis fundamenta circa
dictum punctum, convolvavit ad alterum moti-
vum, quod idem Fulvius obisset superstitite quodam

LUCA
e
mentis
cat
VI
9

dam filio suscepto ex muliere quam postea desponsaverat, unde factis desuper probationibus in vim remissoriae, reposita causa sub die 18. Maji 1665. coram eodem Verospio, recessum fuit à secundo loco decisus ex hoc novo motivo defectus conditionis ob superexistentiam dicti filii, atque in hoc statu causa reperitur, neque ejus ulterior progressus mihi innoscit, Vel quia concordata fuerit, Vel quia ob mortem causae Patroni, ut frequenter contingit, mutaverit defensores.

In istis igitur disputationibus tres fuerunt puncti; Primò scilicet an dictus Fulvius, qui testamentum condidit, dici valeat ab intestato defunctus, stante quod hæreditas ex testamento adita non fuit; Secundò circa fideicommissum particulare ex causa alienationis, an apertum esset, atque actoribus deberetur, non obstante, quod alterius fideicommissi universalis utraque conditio defecisset, ac non obstante, quod Corradus substitutus in vita tale fideicommissum non agnovisset; Et tertio super probatione superexistentiæ dicti filii Fulvii, qui ita per subsequens matrimonium esset legitimatus, ac absque dubio faceret deficere conditionem.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum dictæ conditionis intestati, prima decisio processit cum auctoritate *Ruini conf. 113. n. 8. & sequen. lib. 3. & Alciati conf. 109. num. 3. & 6. lib. 9.* per quos in specie firmatur, ad hunc effectum sufficere, quod gravatus obierit cum testamento, non curato, quod ex eo hæreditas adita non esset, ex regula, quod in conditionalibus spectatur nudum factum; Et consequenter ita defecerit substitutionis conditio, quamvis illa non esset unica, sed duplex, nempe absque filiis, & ab intestato, quoniam verius, ac receptum est, quoad favorem gravati ac libertatem bonorum quod d. conditiones stant disjunctivè, in ordine verò ad substitutum stant conjunctivè, ita ut sibi incumbat probare utriusque purificationem, atque alias pro eo excludendo sufficit unam deficere. *§. penul. insit. de hered. insit. cum concord. per Roman. conf. 131. num. 1. Honded. conf. 78. num. 23. & seqq. lib. 1. Altograd. conf. 97. num. 28. lib. 1. Fusar. q. 437. num. 242.*

Scribens ego pro actoribus, admittebam veritatem hujus ultimæ conclusionis, quod scilicet pro exclusione substituti sufficeret unam ex duabus conditionibus deficere, adeò ut etiam si testator eas alternativè adjecisset, adhuc tamen alternativa resolveretur in copulativam, unde substituto incumberet necessitas probandi purificationem utriusque, atque deficientia unius sufficeret ut substitutio evanesceret, *Franch. decis. 150. Honded. conf. 78. num. 28. lib. 1. Capr. conf. 2. num. 32. Rim. jun. conf. 199. num. 229. cum seq. lib. 2.*

Dicebam tamen, etiam cum sensu veritatis, quam ut supra deinde Roca agnovit, assumptum *Ruini & Alciati* claram in jure fallaciam continere, dum habemus jura expressa, & literaria, quod idem sit mori nullo condito testamento, ac eo condito, cujus vigore hæreditas non adeatur, unde utroque casu pariformiter quis dicitur mori intestatus, *l. intestatus ff. de verb. signif. §. 1. insit. de hered. qua ab intest. deser. & tota Rubric. si quis omissa causa testamenti ab intestato &c.* Ea etiam clara ratione ponderata, quod ubi testator noluit hæredem gravare in casu testamenti, censetur intellexisse de illo testamento per quod hæreditas cum effectu perveniret ad eos, quos ipse gravatus moriens elegit, & quos ipse testator voluit substituto præferri, non autem

alios intestatos successores, quibus etiam hæreditas successio deferretur juxta *cony. 159. Argo. num. vers. in contrarium* communiter canonizantem præsertim per eundem *Ruin. conf. 46. n. 10. Bero. conf. 101. num. 10. lib. 2. Cypol. conf. 444. num. 4. Molin. de justit. & jur. quasi. 62. Fol. 444. num. 4.*

Atque hinc dicebam nullatenus deferendum præfatis auctoritatibus *Ruini & Alciati*, cum tamen jorem auctoritatem assistentiam in contrarium Tum etiam quia *Ruini* convincitur sibi contra idem *in d. conf. 46. num. 10. lib. 2.* in specie referri sequitur *d. conf. Argeli*, unde liquet istum Confulentis dixisse modò album, modo nigro pro ut causa opportunitas exigebat; Idem tamen advertentem convenire *Alciato*, qui dicitur tamquam conductus, atque causæ infervientem cessit cum doctrina *Bartoli in l. ff. de sui et al. quam doctrinam*, utpotè dictis claris jurisjurandis strenuè reprobatur idem *Alciat. in d. l. ff. de verb. signif. n. 4.* Unde propterea erroneum esse hujusmodi venalibus, & conditionibus auctoritatibus deferre, ut advertitur præfatis *conf. 438. num. 12. cum sequen. par. 9. recent. in specie*, quod magis deferendum est Doctoribus quentibus in lecturis, quam eisdem loquentibus consiliis.

Quo verò ad tertium punctum probationis, nulla juris inspectio cadebat, sed facti, cujus circumstantiis attentis non videtur adesse illa major probatio, quæ requiritur ad effectum tertio præjudiciale juxta distinctionem, quæ habetur supra in *Bononiens. fideicommissi de Verospio. conf. 69. & in aliis*; E conversò autem ad præteritum adesse, nulla caderet difficultas pro substitutionis expiratione ob defectum conditionem.

Verùm ubi, una vel altera, live utraque conditio defecisset in ordine ad fideicommissum substitutum in casu mortis, adhuc tamen, cum facti iam veritatis, dicebam locum esse ad favorabilem alteri fideicommissò ex capite alienationis bonis alienatis de tempore quo dictus præteritus filius procreatus non erat, neque testamentum condidit, vel si conditum non receperat purificationem per mortem testatoris; In hujusmodi fideicommissis attenditur tempus purificationis per alienationem, non curata superestimatione filiorum vel testamenti, *Castron. conf. 16. num. 2. Menoch. conf. 118. num. 13. cum seqq. Fol. 118. n. 123. Rot. dec. 38. par. 1. divers. Rojan. dec. 13. par. 1. recen. Mediolanen. bonor. 31. Maji 1649. Corradus in aliis.*

Quare tota difficultas restringebatur ad probationem decisionis fundamentum, quod scilicet substitutus moriendo non declarata caducitate censetur remississe ex deductis per *Fusar. q. 740. num. 9. & sequen. Rota decis. 314. par. 4. recent. tom. 2. rati. cum aliis in decisione.*

Istud autem fundamentum verè nullam habet subsistentiam ex defectu applicationis, adeoque vertebam in hoc procedi cum aliquo equivoquo. Dupliciter enim consideratur fideicommissum substitutum in casu alienationis; Primò scilicet ut quæ pœnale ob delictum contraveniens conditioni testatoris inductivum caducitatis ad substitutionem hæreditatis, ac etiam à bonis non alienatis, quorum alienationem; Et secundò tanquam speciem conditionis in ipsismet bonis alienatis tantum.

Ad primum effectum rigorose in materia proceditur, quod scilicet in alienante requiritur culpa positiva, quæ dolum, ac malitiam redoleat, unde quælibet causa excusat, ac etiam intrat dicta conclusio de pœna non declarata in vita non transmissibili ad successores, in quibus terminis loquuntur auctoritates in prima decisione deductæ, ac alia; Secus autem ad secundum effectum, cum tunc alienatio consideretur tamquam simplex conditio, ut ita distinguendo haberetur infra in Civitatis Castellana fideicommissi, & in Neapolitana hereditatis dist. 154 & 158. & in aliis, cum videatur vera satisfundata distinctio.

PLACENTINA FIDEICOMMISSI DE TODISCHIS

INTER

Comitissas Lucretiam, Hieronymam,
& Eleonoram, & hæredes Catharinæ de Todischis.

Responsum pro veritate.

De theorica seu distinctione Soccini in l. *solemus ff. de cond. & demonstr. super verbo non extantibus*, An intelligatur per vulgarem, vel per fideicommissariam, & de differentia inter istam theoricam, & regulam derivantem à *consil. 21. Oldrad.* cum ejus limitatione; Et aliqua de reciproca, ac etiam de prælegato seu fideicommissi particulari an cadat sub fideicommissi universali, ubi ejus conditio defecit.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 *De puniis seu quæstis.*
- 3 *De verbo non extantibus, quod importet potius vulgarem, & quod ista magis præsumenda sit quam fideicommissaria.*
- 4 *Omnes substitutiones consecutivæ & per vulgarem expirant, si prima effectum sortitur.*
- 5 *Quod casus consil. 21. Oldrad. differat à theor. Soccin. in l. solemus.*
- 6 *Quid contineat dicta theorica, & de ejus distinctione circa tempus determinatum & indeterminate.*
- 7 *In dubio an tempus præsumatur determinatum vel indeterminate.*
- 8 *Verbum deficientibus est magis operativum ad Cardin. de Luca de Fideicommissi.*

- effectum inducendi fideicommissaria, quam verbum non extantibus.*
- 9 *Respondetur contrariis præsertim ad decis. 490. par. 4. divers.*
  - 10 *De fallacia Consulentium.*
  - 11 *Ad quid in hac materia deserviant regula & theorica generales.*
  - 12 *Quomodo ista quæstio decidenda sit.*
  - 13 *Traduntur aliqua regula generales pro regulando arbitrio.*
  - 14 *De differentia inter progressum fideicommissaria substitutionis in eodem genere, & transitum ad novum genus, vel diversum substitutionis gradum.*
  - 15 *De applicatione ad casum ejusque decisiones.*
  - 16 *De materia reciproca linearis remissive.*
  - 17 *Quid reciproca capiat etiam ea que ad gravatum obvenierunt ex portione alterius gravati jure substitutionis.*
  - 18 *Prælegatum seu fideicommissum particulare factum pro certis personis non abdicatur à fideicommissi universali si dicta persona non extiterunt.*
  - 19 *De prælegato cadente sub fideicommissi remissive.*
  - 20 *De cautela Soccini super prohibitionem legitimæ.*

DISC. LXXXIX.

Comes Prosper de Todischis, instituto hæredis Joanne Baptista unico filio masculino, reliquæque dote Catharinæ filia, procedendo ad substitutiones, ejus assem in tres species distinguit, Unam bonorum utriusque parentis, quam eorundem dispositioni in omnibus subjacere voluit; Alteram quorundam suorum bonorum magis conspicuorum, in qua primogenituram erexit ad favorem primogeniti pro tempore de linea masculina ejusdem Joannis Baptista; Et tertiam reliquæ hereditatis, in qua perpetuum fideicommissum perpetuum simplex absolutum, & reciprocum instituere professus est ad favorem ejusdem lineæ masculinæ, prius legitimæ, deinde naturalis, qua defuncta, vel non incepta, vocavit ad medietatem filias feminas ejusdem Joannis Baptista, eisque non extantibus, earum filios; & descendentes in infinitum cum reciproca inter eas, & ad aliam medietatem ferè per eadem verba dictam Catharinam ejus filiam, eaque non extante ejus filios, & descendentes in infinitum, & si dictæ filia, vel earum filij & descendentes non extarent, vocavit ad totum dictam Catharinam vel ejus filios, & è contrà si dicta Catharina, vel ejus filij non extarent, vocavit ad totum dictas filias feminas, earumque filios, adjecta prohibitione alienationis, ac detractionum, aliisque factis dispositionibus perpetuam bonorum & fideicommissi prædicti conservationem percutientibus, pluries assignata ratione, ac explicata voluntate conservationis & amplitudinis dicti fideicommissi simplicis, & absoluti.

Cum autem dictus Joannes Baptista primus hæres obiisset absque prole masculina, superstibus, Lucretia, Eleonora, & Hieronyma filiabus, unde propterea apertus fuit dictus secundus substitutio gradus, pro medietate scilicet ad favorem dictarum filiarum hæredis, & pro alia medietate ad favorem dictæ Catharinæ, filia testatoris, istius etiam deinde morte sequuta sine prole;

T

incert

LUCA
e
mentis
cat
VI
9